

Tekst: Luc Quadackers

ART OF ACCOUNTING

'DE GIERIGAARD EN DE DOOD'

Twee panelen van een memento mori-triptiek, geschilderd door Jan Provoost (1463-1529), Groeningemuseum, Brugge.

In de vijftiende en zestiende eeuw was het memento mori-thema ('gedenk te sterven') een geliefd onderwerp in de kunst: op je sterfdag zul je verantwoording moeten afleggen aan God. Memento mori is dan ook een geliefde slogan van diverse kloosterordes.

Op de schilderijen rond dit thema staan vaak mensen die willen vasthouden aan hun aardse bezittingen, terwijl de dood aan de andere kant wacht op hun ziel. Zo ook op de getoonde twee luiken van de Provoost-triptiek (waarvan het middelste hoofdpaneel overigens ontbreekt).

Links zien we een geldwisselaar of bankier (hij kijkt in ieder geval gierig), die de blik van Magere Hein aan de rechterzijde lijkt te willen ontwijken. Hij wijst met zijn rechter wijsvinger op de boekhouding en overhandigt met zijn linkerhand (de kant van de duivel?) een schuldbrief aan zijn hologige vriend, die op zijn beurt muntstukken neerlegt. De muntstukken functioneren hier waarschijnlijk als telraam.

Aan wijzende vingertjes overigens geen gebrek, want de dood wijst op de brief en de man rechts in de deuropening wijst ook. Die man is waarschijnlijk Provoost zelf. In zijn beroemde boek *The Reckoning* zegt Jacob Soll, in de slotzinnen over dit specifieke schilderij: *'... illustrates so powerfully the importance of bookkeeping and financial management by grounding it in piety, ethics, civic politics, and art ... It is this cultural ambition that we will need to recapture if we are to face down our future reckonings.'*